

EKOLOGIA INFORMACJI

W prezentacji wykorzystano ilustracje dostępne w Internecie

O ZJAWISKU BROKERINGU INFORMACJI W ŚWIETLE EKOLOGII INFORMACJI. STUDIUM PRZYPADKU ZUS

*Prof. dr hab. Wiesław Babik
Instytut Informacji Naukowej
i Bibliotekoznawstwa
Uniwersytetu Jagiellońskiego
w.babik@uj.edu.pl*

„Świadomość ryzyka a ryzyko nieświadomości. Jak uczyć o ubezpieczeniach społecznych?”.

II Konferencja naukowa, Kraków, 4-5 kwietnia 2019 r.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej

O zjawisku brokeringu informacji w świetle ekologii informacji. Studium przypadku ZUS

Abstrakt

Przedmiotem wystąpienia będzie zjawisko brokeringu informacji, głównie instytucjonalnej. Zostanie ono przedstawione z punktu widzenia ekologii informacji, w której naczelną kategorią poznawczą jest środowisko informacyjne wraz z jego zanieczyszczeniami, zagrożeniami i ochroną oraz człowiek jako nadawca, pośrednik i odbiorca informacji. Wymienione elementy zostaną odniesione do usług ZUS o charakterze infobrokeru jako elementu jego środowiska i otoczenia informacyjnego. Celem wystąpienia jest próba zasygnalizowania i pokazania przydatności tej dyscypliny w projektowaniu i ocenie oferowanych przez ZUS usług informacyjnych, w tym w dziedzinie ubezpieczeń społecznych i działań społecznych, kierowanych do różnych kategorii klientów tej instytucji. Za szczególnie przydatne w tej sferze uważam budowanie zaufania do informacji, profilaktykę informacyjną potencjalnych zagrożeń i bezpieczeństwo informacji. Na tym tle (info)broker ubezpieczeniowy jawi się jako szczególny rodzaj brokera informacji i samego brokera, świadomy istniejących zagrożeń informacji i świadomy odpowiedzialności za podejmowanie w tym środowisku różnorodne działania na informacji.

Słowa kluczowe: Brokering informacji. Ekologia informacji. Rynek informacji. Zrównoważony rozwój społeczeństwa informacji i wiedzy. Odbiorcy informacji. Zakład Ubezpieczeń Społecznych

PLAN WYSTĄPIENIA

- ▶ **Wprowadzenie**
- ▶ **Brokering informacji**
- ▶ **Ekologia informacji**
- ▶ **Zakład Ubezpieczeń Społecznych – kontekst rozważań**
- ▶ **Bibliografia**

WPROWADZENIE

- ▶ Celem wystąpienia jest zasygnalizowanie wybranych problemów informacyjnych brokieringu informacji w świetle ekologii informacji, co ma uzasadnić potrzebę takiego podejścia i uwzględniania jego wytycznych w poprawie jakości usług informacyjnych ZUS i życia społeczeństwa opartego na informacji i wiedzy, a nade wszystko zainspirować dyskusję na ten temat.

BROKERING INFORMACJI W ZUS-ie?

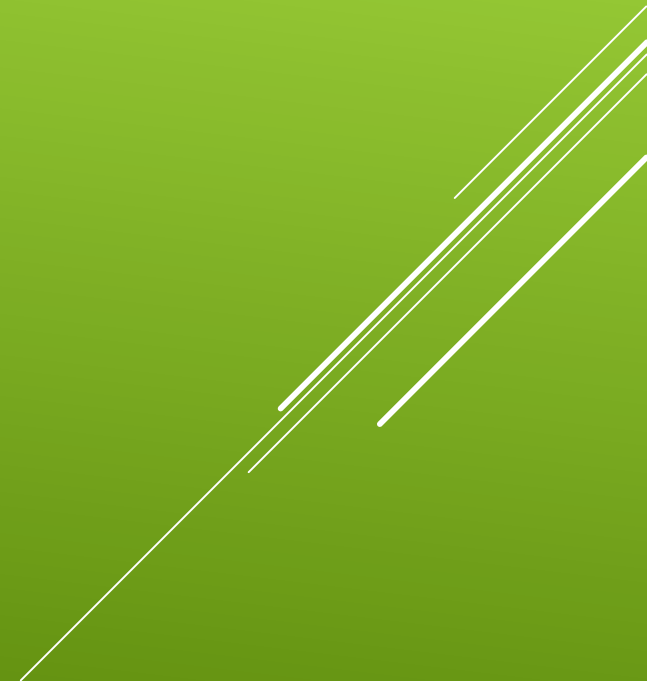

Jest to zjawisko (komercyjnego) pośredniczenia (mediacji) w świecie informacji. To pośredniczenie polega na wykonywaniu takich operacji na informacjach, jak ich pozyskiwanie, ocena, analiza i dostarczanie na zlecenie. Jest to rodzaj usługi informacyjnej polegającej na wyszukiwaniu, analizie i udostępnianiu informacji na zlecenie.

SPOŁECZEŃSTWO INFORMACYJNE

Informacja to pewien wymiar rzeczywistości, który kształtujemy i przekształcamy z informacyjnego punktu widzenia.

SPOŁECZEŃSTWO INFORMACYJNE

Spółeczeństwo informacyjne, które tworzymy w XXI wieku jest „[...] nakierowane na zdobywanie informacji, operowanie informacją, przesyłanie informacji i inne aktywności wykorzystujące technologie elektroniczne [...]” [10, s. 43]. Wprawdzie jego genezę wiąże się z przełomem XX i XXI wieku, ale można doszukiwać się jej w istniejącym od wielu wieków bibliotecznym społeczeństwie informacyjnym. Informacja jako tworzywo wiedzy istnieje bowiem od wieków w bibliotekach, które słusznie są nazywane skarbnicą wiedzy.

7 grzechów głównych współczesnego środowiska informacyjnego

Są to następujące słabości ludzkiej natury w sferze informacji:

- Informacyjna pycha.
- Informacyjna chciwość
- Informacyjna nieczystość
- Informacyjna zazdrość
- Informacyjne nieumiarkowanie
- Informacyjny gniew
- Informacyjne lenistwo

CECHY SPOŁECZEŃSTWA INFORMACYJNEGO

- ▶ Gdy obecnie przekształca się informacje w wiedzę w sposób produkcyjny, to PROCES ten charakteryzują takie terminy, jak fragmentaryzacja, konsumpcjonizm, konkurencyjność, niepewność, deregulacje zastanego ładu.
- ▶ Od wszystkich członków tej społeczności m.in. ze względu na niezbędną poczucie bezpieczeństwa informacyjnego wymaga się permanentnego dokształcania się, gotowości do podejmowania nowych wyzwań, odpowiedzialności za informacje oraz ciągłego doskonalenia swoich kompetencji informacyjnych.

CECHY SPOŁECZEŃSTWA INFORMACYJNEGO

- ▶ W społeczeństwie informacyjnym „postęp techniczny czyni, że przepływ informacji cechuje chwilowość i natychmiastowe zaspokojenie ciekawości, a nawet wytworzenie relacji emocjonalnych. Szybkiemu przepływowi informacji nie towarzyszy refleksja poznawcza porządkująca wiedzę, a nierzadko i sens. Ten styl działania informacji społecznej przenosi się na postawy i zachowania społeczne” [7, s. 40].
- ▶ Istnieje społeczna potrzeba zwracania uwagi na oddziaływania informacji w społeczności informacyjnej, czyli dostrzeżenie społecznego kontekstu ilościowo zwielokrotnionej i zróżnicowanej tematycznie podaży informacji.
- ▶ Zasygnalizowana tu optyka spojrzenia na przestrzeń informacyjną wymaga wsparcia w postaci rozważań infoekologicznych.

WARUNKIEM WŁAŚCIWEGO FUNKCJONOWANIA CZŁOWIEKA W SPOŁECZEŃSTWIE INFORMACJI I WIEDZY JEST:

- ▶ Posiadanie odpowiednich kompetencji informacyjnych;
- ▶ Posiadanie odpowiednich kompetencji informatycznych;
- ▶ Kultura informacyjna;
- ▶ **Ekologia informacji;**
- ▶ ...

- ▶ Ekologia informacji rzuca nowe światło na jakość życia społeczeństwa opartego na informacji i wiedzy.

Ekologia informacji - od znaczenia etymologicznego do metafory

- ▶ Ekologia informacji to metafora traktująca przestrzeń informacyjną jako ekosystem/infosystem. Termin ten wyraża związek między ideami ekologii środowiska przyrodniczego a dynamiką rozwoju i cechami cyfrowej przestrzeni informacji.
- ▶ W opisie i analizie środowiska informacyjnego, w tym systemów informacyjnych, ekologia informacji posługuje się językiem ekologii jako nauki przyrodniczej, której przedmiotem jest środowisko przyrodnicze (przyroda).

CHARAKTERYSTYCZNE ZJAWISKA W EKOSYSTEMIE I ŚRODOWISKU INFORMACYJNYM W XXI W.

- ▶ Trudności z dostrzeganiem problemów w sposób całościowy i wskazaniem jego powiązań z innymi obszarami [Batorowska 2015].
- ▶ Wyolbrzymianie i/lub marginalizacja wybranych informacji.
- ▶ Wirtualny świat.
- ▶ Cyberprzemoc.
- ▶ Wojny informacyjne.
- ▶ Zagrożenia i choroby informacyjne.
- ▶ Przeciążenie informacyjne.
- ▶ Podejście komercyjne do informacji.
- ▶ ...

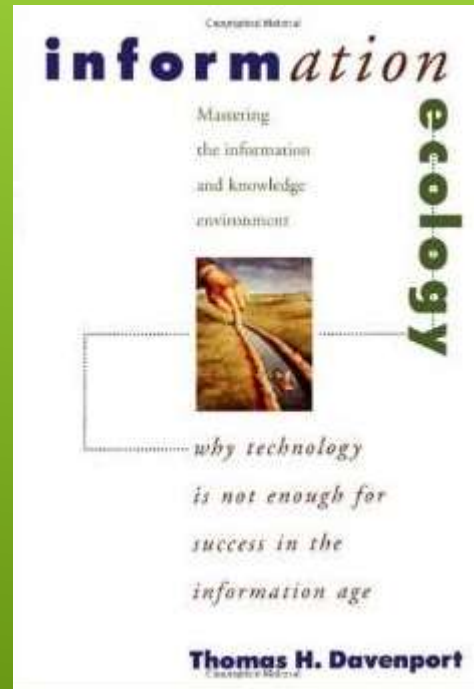
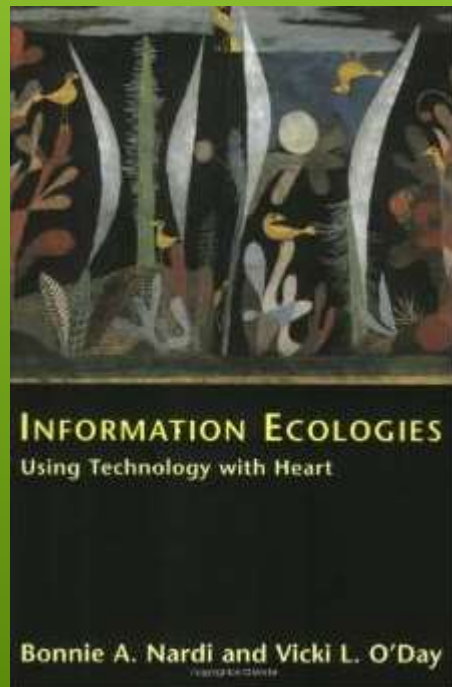

- ▶ Manfred Spitzer, autor znanych w Polsce książek: „Jak uczy się mózg” (2012) i „Cyfrowa demencja” (2013) apeluje o:
- ▶ zaprzestanie systematycznego zaśmiecania naszych mózgów informacjami bezwartościowymi, wyrwanymi z kontekstu, za wszelką cenę nowymi, przepływającymi jak w kalejdoskopie, w tempie nie pozwalającym na refleksję, informacjami służącymi do manipulowania zachowaniami i postawami.
- ▶ przeciwstawianie się powierzchowności, natychmiastowości, fragmentaryzacji i wielozadaniowości, które przyczyniają się do degradacji mózgu i ogłupiania jednostki.
- ▶ walkę z potopem informacyjnym, kakofonią i ogłuszającym jazgotem mediów, wojną obrazów, propagandy i kontrpropagandy, zamętem w umysłach [Spitzer 2013, s. 284].

EKOLOGIA INFORMACJI

ZAKRES EKOLOGII INFORMACJI JAKO DOMENY BADAWCZEJ

- ▶ 1. Środowisko informacyjne człowieka.
- ▶ 2. Ekologiczne zarządzanie informacją.
- ▶ 3. Potrzeby informacyjne.
- ▶ 4. Bariery informacyjne.
- ▶ 5. Zachowania informacyjne.
- ▶ 6. Kultura informacyjna.
- ▶ 7. *Etyka informacyjna.*
- ▶ 8. *Konsumpcja informacji.*
- ▶ 9. *Profilaktyka informacyjna.*
- ▶ 10. *Higiena informacyjna.*
- ▶ 11. *Bezpieczeństwo informacji.*
- ▶ 12. *Polityka informacyjna [Babik 2014, s. 110].*

- ▶ Ekologia informacji akcentuje wpływ na człowieka środowiskowych czynników informacyjnych i odwrotnie, a więc dotyczy relacji między człowiekiem a jego środowiskiem informacyjnym.
- ▶ Infoekologiczne podejście oznacza poszukiwanie w środowisku informacyjnym człowieka tych elementów i związków pomiędzy nimi, które dotyczą oddziaływania informacji na człowieka oraz odwrotnie, a zwłaszcza ochronę człowieka przed niekorzystnym oddziaływaniem informacji oraz ochrona samej informacji przed niszczycielskim działaniem człowieka [Babik 2012b].

ZADANIA TEORETYCZNE EKOLOGII INFORMACJI

- ▶ Identyfikowanie kryteriów jakościowych i ilościowych informacji;
- ▶ Badanie relacji pomiędzy informacją a zdrowiem człowieka;
- ▶ Badanie wartości informacji;
- ▶ Badanie procesów przekazywania i recepcji informacji;
- ▶ Badanie jakości usług informacyjnych;
- ▶ Określanie odpowiedzialności za informacje i jej skutki społeczne;
- ▶ Badanie rozwoju/ewolucji środowiska informacyjnego;
- ▶ Zarządzanie informacją w pracy, domu, społeczeństwie.

NURTY W EKOLOGII INFORMACJI

- ▶ Nurt diagnostyczny (pesymistyczny), związany z diagnozowaniem (wyjaśnianiem przyczyn i konsekwencji na przyszłość) aktualnego stanu środowiska informacyjnego i ekosystemu. Metoda sondażu diagnostycznego.
- ▶ Nurt prognostyczny (optymistyczny), związany z prognozowaniem i kształtowaniem rozwoju człowieka i jego środowiska informacyjnego, społecznego w przyszłości. Metodologia projektowania i prognozowania.

PRAKTYCZNE ZADANIA EKOLOGII INFORMACJI (1/2)

Praktycznym zadaniem ekologii informacji jest ochrona środowiska informacyjnego człowieka, zagrożonego przede wszystkim przez nowoczesne technologie informacyjno-komunikacyjne. Środkami realizacji tego zadania są:

- ▶ Dbanie o jakość informacji (ze względu na człowieka, gdyż niska jakość informacji negatywnie wpływa na człowieka). Dotyczy ona obszaru, który stanowi przestrzeń informacyjna rzeczywista i wirtualna;
- ▶ Niedopuszczanie (profilaktyka) do generowania informacji, które nie spełniają norm jakościowych, stanowią swoistą 'truciznę' zanieczyszczającą środowisko informacyjne społeczeństwa i gospodarki;
- ▶ Usuwanie informacji, które trwale i całkowicie utraciły swoją użyteczność a także utylizację informacji, czyli przywracanie użyteczności informacjom, które się do tego nadają;

PRAKTYCZNE ZADANIA EKOLOGII INFORMACJI (2/2)

- ▶ Dbanie o wartościowy, bezpieczny i dobrze zorganizowany dostęp do informacji i wiedzy, w tym usuwanie barier informacyjnych;
- ▶ Kształtowanie środowiska informacyjnego człowieka;
- ▶ Inicjowanie poprawy i usprawnień funkcjonowania człowieka w tym środowisku, w tym badanie procesów percepcji i recepcji informacji i wiedzy (infodetoks?);
- ▶ Wprowadzanie stanu równowagi i harmonii w antropoinfosferze w celu zapewnienia zrównoważonego rozwoju człowieka w społeczeństwie informacji i wiedzy.

PRAKTYCZNE DZIAŁANIA EKOLOGII INFORMACJI W SFERZE EDUKACJI

- ▶ Działania zmierzające do zwiększenia świadomości informacyjnej człowieka jako podmiotu w procesach informacyjnych;
- ▶ Ochrona człowieka przed jego uprzedmiotawianiem za pomocą informacji (manipulacje);
- ▶ Rozwijanie kompetencji informacyjnych człowieka umożliwiających mu racjonalne zarządzanie informacją, panowanie nad nadmiarowością informacji, uniezależnianie się od niepożądanych wpływów informacji, zwłaszcza od manipulacji ludzkimi postawami i zachowaniami;
- ▶ Edukacja do odpowiedzialności za tworzenie/generowanie, przetwarzanie, rozpowszechnianie i wykorzystywanie informacji;
- ▶ Równoważenie rozwoju człowieka w świecie techniki, technologii i informacji.

EKOLOGIA INFORMACJI OFERUJE SPOŁECZEŃSTWU I **ZUS**

- ▶ Zwracanie uwagi na fakt ograniczonej pojemności ludzkiego mózgu i konsekwencje natłoku informacji;
- ▶ Zwracanie uwagi na otoczenie informacyjne/środowisko informacyjne nadawcy i odbiorcy informacji;
- ▶ Uświadamianie potencjalnych niebezpieczeństw w sferze informacji a także formułowanie zaleceń dotyczących równoważenia procesów informacyjnych w edukacji;

EKOLOGIA INFORMACJI OFERUJE SPOŁECZEŃSTWU I ZUS

- ▶ niezbędnosć posiadania odpowiednich kompetencji informacyjnych umożliwiających racjonalne zarządzanie informacją, panowanie nad nadmiarowością informacji, niepoddawanie się manipulacji za pomocą informacji;
- ▶ zwraca uwagę na odpowiedzialność za tworzenie/generowanie, przetwarzanie, rozpowszechnianie i wykorzystywanie informacji;
- ▶ potrzebę umiejętnego wykorzystywania informacji w budowaniu indywidualnej i zbiorowej wiedzy oraz tworzeniu własnego indywidualnego środowiska informacyjnego.

Pora kończyć ... ?

http://www.ekologiainformacji.pl

serwis informacyjny
EKOLOGIA INFORMACJI

INFOSEFERA

Infosfera
Początkiem rozważań teoretycznych na temat szeroko rozumianej informacji możemy uznać teorię Claude'a E. Shannona z 1948 roku dotyczącą obrotów informacji zawartej w komunikacji opartej na probabilistycznym modelu teoretycznym systemu przesyłania informacji (Kulikowski 1978, s. 2). Jak się szybko okazało, rozważania teoretyczne dotyczące ilości informacji znalazły swoje zastosowanie jedynie w sferze – [Czytaj dalej...](#)

EKOLOGIA INFORMACJI
W tym dziale dowiesz się o wszystkich podstawowych informacjach o ekologii informacji. [Zobacz więcej...](#)

SŁOWNIK EKOLOGII INFORMACJI
Przebadajmy szybkie definicje pojęć związanych z ekologią informacji. Ten dział powstał z myślą o Tobie... [Zobacz więcej...](#)

BIBLIOGRAFIA
Przebadajmy materiały związane z ekologią informacji i zagadnieniami pokrewnymi! Skorzystaj z poniższej bibliografii.
Cała bibliografia podzielona jest jest na 3 kategorie.
[Zobacz więcej...](#)
W ramach tej kategorii łatwiej dostępne są również prace publikowane w tym serwisie informacyjnym.
[Zobacz więcej...](#)

HYDE PARK
Hyde Park to dział za pośrednictwem którego możesz dostać do zmienną EKOLOGIA INFORMACJI swój wpis. Może to być także wypowiedź, jak również artykuł fachowy lub naukowy. [Zobacz więcej...](#)

Ta strona, jak wiele innych, używa plików "cookies" (tzw. ciasteczka) niezbędnych do prawidłowego funkcjonowania serwisu. [Rezerwa](#) [Dostęp do strony](#)

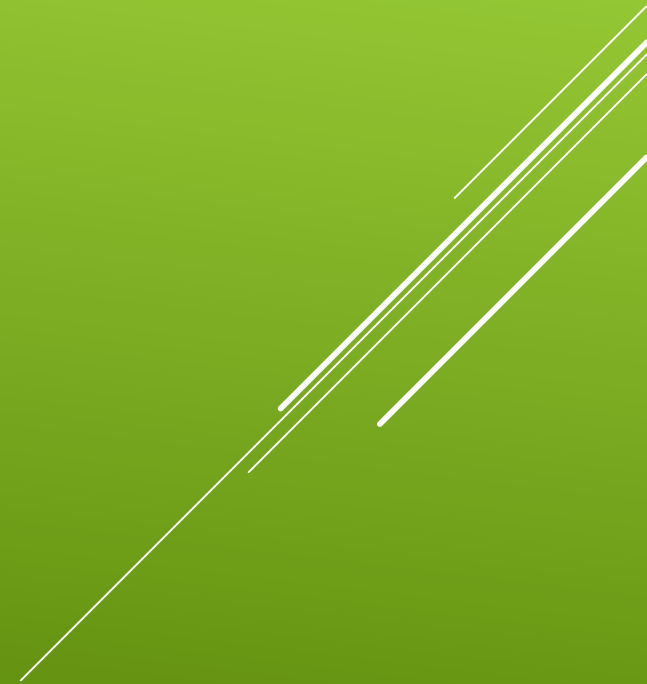
PL 12:26 2014-07-24

http://www.ekologiainformacji.pl

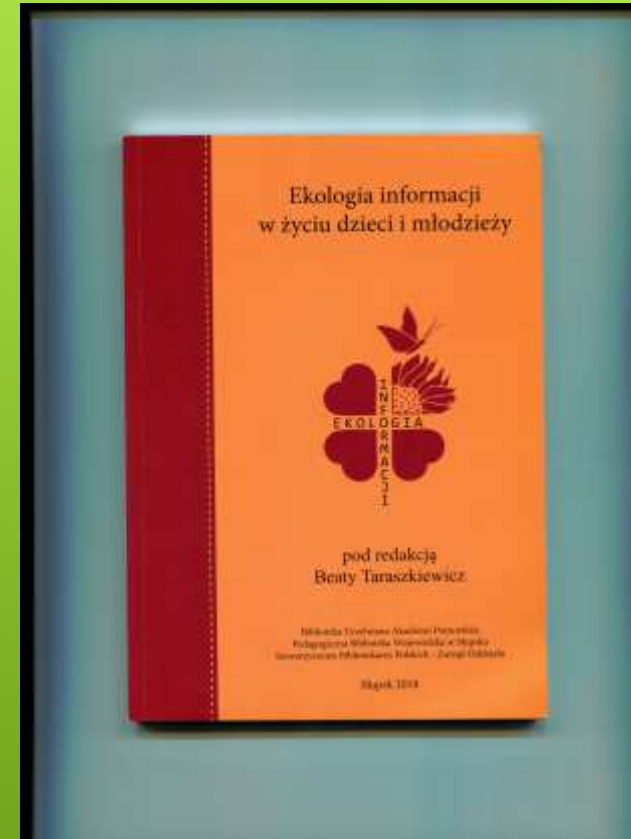

To warto przeczytać

Wiesław BABIK
Uniwersytet Jagielloński

Szanse i zagrożenia środowiska informacyjnego współczesnej młodzieży

VII Ogólnopolska Konferencja Naukowa
„Ekologia informacji w życiu dzieci i młodzieży”
Biblioteka Uczelniana Akademii Pomorskiej w Słupsku
Słupsk, 28 września 2018 r.

BIBLIOGRAFIA

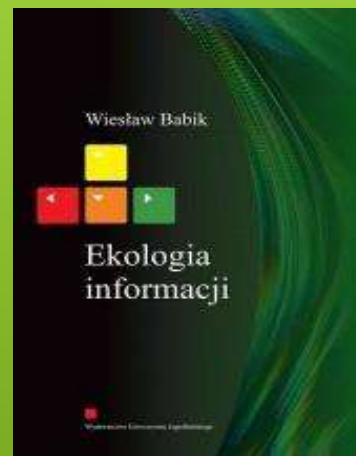

- ▶ [1]. Babik, Wiesław (2001). Ekologia informacji. *Zagadnienia Informacji Naukowej* 2001 Nr 2(78) s. 64-70.
- ▶ [2]. Babik, Wiesław (2002). Ekologia informacji – wyzwanie XXI wieku. *Praktyka i Teoria Informacji Naukowej i Technicznej* 2002 Nr 1(37) s. 20-25.
- ▶ [3]. Babik Wiesław (2010). O natłoku informacji i związanym z nim przeciążeniu informacyjnym. [online] <http://www.ap.krakow.pl/ktime/ref2010/babik.pdf>. [Dostęp: 20.05.2015].
- ▶ [4]. Babik, Wiesław (2012). Ekologia informacji katalizatorem równoważenia rozwoju społeczeństwa informacji i wiedzy. *Zagadnienia Informacji Naukowej* 2012 nr 2 (100), s. 48-65.
- ▶ [5]. Babik, Wiesław (2014): *Ekologia informacji*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
- ▶ [6]. Batorowska, Hanna (2013): *Od alfabetyzacji informacyjnej do kultury informacyjnej. Rozważania o dorosłości informacyjnej*. Warszawa: Wydawnictwo SBP.
- ▶ [7]. Carr, Nicolas (2013): *Płytki umysł. Jak Internet wpływa na nasz mózg*. Gliwice: HELION.
- ▶ [8]. Castells, Manuel (2006): *Spółeczeństwo sieci*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- ▶ [9]. Capurro, Rafael (1990). Towards an Information Ecology. [In:] *Information and Quality. Proceedings of the NORDINFO International Seminar, Copenhagen. August 23-25. 1989*. Ed. Irene Wormell. London: Taylor Graham, pp. 122-139 + <http://www.capurro.de/nordinf.htm>
- ▶ [10]. Chodubski, Andrzej (1999): *Informacja w warunkach kształtującej się globalnej społeczności obywatelskiej*. [W:] Materiały międzynarodowej konferencji naukowej nt. „Informacja naukowa a dydaktyka”. Gdańsk 10-12 czerwca 1999, s. 36-46.
- ▶ [11]. *Człowiek w obliczu szans cyberprzestrzeni i świata wirtualnego*. Red. Nauk. J. Bednarek. Warszawa: Difin 2014.
- ▶ [12]. Davenport, Thomas, Prusak, Laurence (1997). *Information ecology. Mastering Informational Knowledge Environment*. New York, Oxford: Oxford University Press US, 272 s.
- ▶ [13]. Duch, Włodzisław (2010): *Czy jesteśmy automatami? Mózg, wolna wola i odpowiedzialność*. [W:] *Na ścieżkach neuronauki*. Red. P. Francuz. Lublin: Wydawnictwo KUL, s. 21-xx

BIBLIOGRAFIA

- ▶ [14]. Eryomin, Aleksiej. L. (1998). Information ecology – a viewpoint. *International Journal of Environmental Studies: Sections A&B* No ¾ p. 241-253.
- ▶ [15]. Golka, Marian (2008): Bariery w komunikowaniu i społeczeństwo (dez)informacyjne. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- ▶ [16]. Hetmański, Marek (2013): Epistemologia informacji. Kraków: Copernicus Center Press.
- ▶ [17]. Hetmański, Marek (2008): Człowiek jako układ informacyjno-poznawczy. „Kognitywistyka i media w Edukacji” Nr 1-2 s. 93-120.
- ▶ [18]. Juszczak, Stanisław (2000): Człowiek w świecie elektronicznych mediów – szanse i zagrożenia. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
- ▶ [19]. Krzysztofek, Kazimierz (2006): Społeczeństwo w dobie internetu: refleksyjne czy algorytmiczne? [W:] Re; internet – społeczne aspekty medium. Polskie konteksty i interpretacje. Red. nauk. Ł. Jonak i in. Warszawa: Wydawnictwo Akademickie i Profesjonalne.
- ▶ [20]. Krzysztofek, Kazimierz (2014): Obszary i konteksty informatologii w epoce cyfrowej: sieci – informacja – dane – software. „Zagadnienia Informacji Naukowej” nr 1 s. 19-42.
- ▶ [21]. Kurek-Kokocińska, Stanisława (2001): Społeczeństwo biblioteczne jako społeczeństwo informacyjne. *Zagadnienia Informacji Naukowej* nr 2(78) s. 43-63.
- ▶ [22]. Nardi, Bonnie., O' Day, Vicky. L. (1999). *Information Ecologies. Using Technology with Heart*. Cambridge, MA: The MIT Press, 246p.
- ▶ [23]. Small, Gary; Vorgan, Gigi (2011): iMózg. Jak przetrwać technologiczną przemianę współczesnej umysłowości. Poznań.
- ▶ [24]. Steinerová, Jela (2012). Information Ecology – Emerging Framework for Digital Scholarship. [In:] *Libraries in the Digital Age (LIDA). Proceedings*. Vol. 12(2012). [online]. <http://ozk.unizd.hr/proceedings/index.php/..66/37>. [Dostęp: 20.05.2015].
- ▶ [25]. Szpunar, Magdalena (2012): Nowe-stare medium. Internet między tworzeniem nowych modeli komunikacyjnych a reprodukowaniem schematów komunikowania masowego. Warszawa: IFiS PAN.
- ▶ [26]. Tadeusiewicz, Ryszard. *W dymie i we mgle*. [online]. <http://www.solidarnosc.org.pl/~ksn/Docs/rystad.pdf>. [Dostęp: 20.05.2015].
- ▶ [27]. Toffler, Alvin (2007): Szok przyszłości. Wyd. 3. Przeźmierowo: Wydawnictwo Kurpisz S.A.
- ▶ [28]. Współczesne oblicza komunikacji i informacji. Problemy, badania, hipotezy. Red. E. Głowacka, M. Kowalska, P. Krysiński. Toruń: Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika 2014.

Polecane produkty:

O ZJAWISKU BROKERINGU INFORMACJI W ŚWIETLE EKOLOGII INFORMACJI. STUDIUM PRZYPADKU ZUS

*Prof. dr hab. Wiesław Babik
Instytut Informacji Naukowej
i Bibliotekoznawstwa
Uniwersytetu Jagiellońskiego
w.babik@uj.edu.pl*

„Świadomość ryzyka a ryzyko nieświadomości. Jak uczyć o ubezpieczeniach społecznych?”.

II Konferencja naukowa, Kraków, 4-5 kwietnia 2019 r.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej

Dziękuję za uwagę

Wiesław Babik

w.babik@uj.edu.pl